

Udgaar i Allinge-Sandvig.
Gudhjem. Østerlars. Hasle
Ølsker, Rutsker, Rø og Klemens.

Ansvarshavende Udgiver:
Otto Gornitzka. - Telefon 74.
Trykt i Allinge Bogtrykkeri

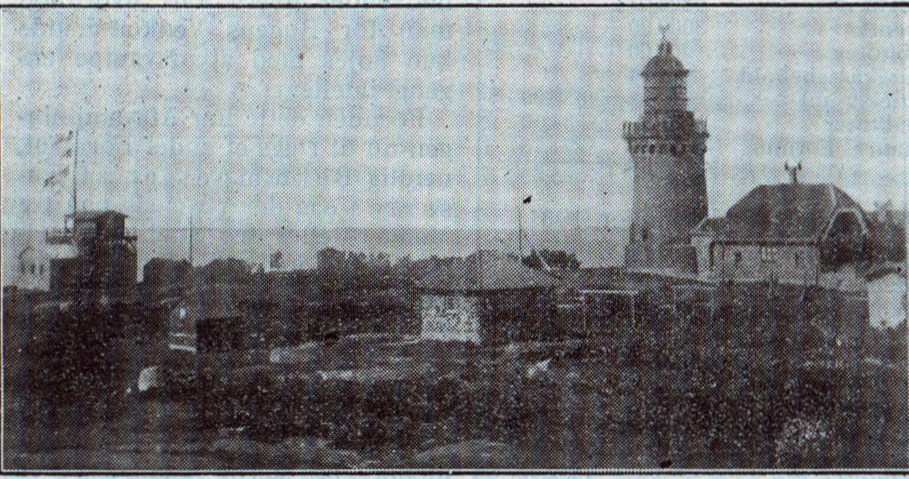
Nr. 226 Alm. Annoncer 10 Øre pr. mm, efterf. Gange 8 Ø. Forretningsann. 8 - - - - - 6 Ø. Fredag den 27. November Annoncer og lokalt Stof maa være indleveret senest 2 Dage før Bladet udgaar. 1931

Europas første Flyver.

Den historiske Dag i 1906, da Ellehammer fløj paa Øen Lindholm.

Det var paa den lille Ø, Lindholm i Smaalandsøhavet, at Opfinderen Robert Ellehammer den 12. September 1906 indskrev sit Navn i Verdensflyvningens Historie. Som det første flyvende Menneske i Europa hævdede han sig nogle Meter fra Jorden og fløj omtrent 50 Meter. Gennem lang Tid havde Ellehammer eksperimenteret med en Flyvemaskine. Allerede to Aar forud havde han Motoren, en tre-cylindret Stjernemotor, færdig til sin Maskine. Et aarelangt idealistisk Arbejde laa forud for de opsigtsvækkende Flyveforsøg paa Lindholm. Man lo af den lille, tætte Mand med det energiske Ansigt. Et Udslag af Skinsyge blev Ellehammers Flyvning betragtet som en af Datidens „Kloge“. Der var dog en lille Kreds Motorinteresserede, som fulgte Ellehammers Flyvninger med en sjælden Interesse. Mærkeligt nok kom intet offentligt frem om hans første Flyvning før den 16. September, altsaa 4 Dage efter den internationale Begivenhed.

Hvem og hvad var Direktør Ellehammer? Han var og er stadig et ejendommeligt Menneske, født med upræget teknisk Snille. Allerede som Dreng mørede han sig med Flyveeksperimenter. Det var dengang mægtige Drager, som han lod løfte forskellige Byrder. Som 14-aarig kom han i Urmaergelære, men dette Arbejde tilfreds stillede ikke den virksomme unge Mand, og han fik derfor Ansættelse ved Professor Jürgensens mekaniske Etablissement. Ved Aarhundredskiftet begyndte han sin egen Virksomhed. Det skete under saa primitive Former, at han maatte lave et Værksted i sit eget Hjem. Her lavede han samme Aar som Verdens store Opfindergeni Th. A. Edison et Apparat, der kunde fremføre levende Billeder. Samtidig fortsatte han med sine Studier af det Instrument, der kunde virkeliggøre Menneskenes stolte Drøm: at flyve frit og ubundet som Fuglen. Samtidig med at han konstruerede sin Motorcykel, begyndte han Konstruktionen af en Række Flyvemaskinmodeller. Ellehammer fandt ud af, at dersom han kunde konstruere en Motor, som ikke vejede mere end 5 Pd. pr. HK, vilde han kunne flyve. Saa byggede han det ejendommelige Monstrum, som Samtiden kaldte et Luftskib, og som vi i Dag kalder en Flyvemaskine: det Fartøj, der skabte hans internationale Berømmelse. Blandt dem, der fulgte Ellehammers Forsøg med Interesse, var den ivrige Automobilist — Grev

Hammer-Fyret med Signalstation paa Ørnebjerg (Fot. Kjøller)

Hammerens Granitbrud efter en større Sprængning. (Fot. Kjøller)
Illustrationer til Hammershus Birks Historie, som i Særtryk leveres „Nordbornholm“s Abonnenter gratis.

Knuth, der ejede Øen Lindholm, og han gav Ellehammer Tilladelse til at bruge Øen til sine Forsøg. Det var i 1905 at Ellehammer byggede sin Luftskebsstation paa Lindholm, og en 600 m cirkelrund Bane havde han faaet indrettet paa Øens sydlige Halvdel. Engen. Banen blev belagt med Cement. Fra Kragenæs sejlede Ellehammer, hans Broder og Fætter hver Morgen med Motorbaaden „Ellen“ over til Lindholm, hvor de arbejdede med Maskinen i det intermiste Værksted. Her indbyggedes Motoren i Luftskibet. Maaned efter Maaned arbejdede Ellehammer utrættelig med sit Luftfartøj, selv naar alt gik ham imod. Haveri og Uheld fulgte de ukuelige Mænd paa den lille Ø i Smaalandsøhavet, og ustandselig maatte han foretage Forandringer ved sin Maskine. Selve Motorkraften var det afgørende, og Ellehammer maatte fordoble Hestekraften i den 3 Cylindrede Stjernemotor fra 9—18 HK. Hele Luftfartøjet med Last, inklusive Opfinderen, vejede da ca. 300 Pd. Den 12. September om Eftermiddag ved 4 Tiden oprandt det store Øjeblik. Maskinen var trukket frem paa den cirkelrunde Cementbane. Vejret var straalende, og Vindstyrken kun 2—3 m. Stjernemotoren buldrede med infernalsk Larm. Eksplosionerne foregik med

fri Udblæsning og knaldede som en Skibskanon. Drønen kunde man høre helt over paa Lolland. Ellehammer hang paa det umagelige Førersæde. Han havde fat om Cyklestyret, der tjente som Rat, og efter at Cyklehjulene havde rullet et Stykke hen over Cementen, hævdede Maskinen sig pludselig nogle Alen over Jorden og holdt sig oppe godt 40 m. Øjeblikket blev fotograferet, saaledes at ingen kan betvivle Rigtigheden af Flyvningen. Havde det været i Dag at en saa sensationel Begivenhed var indtruffet, havde Radioen fortalt det til hele den civiliserede Klode. For blot 25 Aar siden tog det Dage, ja Uger at faa Begivenheden ud over Verden. Man jubledede nu over den lille Mand, der havde gjort det utrolige. Ellehammer, som man før havde anset for at være Galning, blev hyldet efter Datidens mest entusiastiske Metoder. Ladet med en utrolig Energi fortsatte Ellehammer sine vellykkede Forsøg, sandsynligvis uopavirket af den ejendommelige Følelse, hvormed den store Offentlighed modtog Beretningen om hans Flyvninger. Det var kun den interesserede og fagkyndige Kreds, der i Virkeligheden forstod, hvad det var, der var sket. Det var en dansk Mand, der for første Gang i Europas Historie havde faaet et Legeme, tungere end Luften, til at

hæve sig op fra Jorden. — Ellehammers Maskine er et Eventyr for sig. Det vil være i Strid med Sædvanheden at karakterisere den som en Flyvemaskine, hvis man ser den paa Baggrund af Nutidens Flyvemaskine. Den lignede en stor Drage. Planerne var i Trekant, og i deres Midte var der konstrueret ligesom en Kanal, hvori Propellen bevægede sig. Propellen var af Blik, og den blev trukket af en Rem, som stod i Forbindelse med Stjernemotorens Aksel. Motoren sad foran Førersædet, og for at hindre Luftmodstand, havde Ellehammer lavet en Bliktrakt, der fordelte Luftmodstanden. Selv laa han paa Maven bag Motoren med Fødderne i to Stropper og Hænderne paa Cyklestyret. Maskinens Landingshjul var to almindelige Cyklehjul paa ordinære Cyklegaffler lige under Propellen, og ude bagved havde Maskinen endnu et Hjul, som afbalancerede Fartøjet. Det er i Virkeligheden samme Principper, som videreføres i de mest moderne Røtmaskiner. — Motoren startede Ellehammer ved et Haandsving, ligesom man starter en Bil. Ved Hjælp af Staalbarduner blev Maskinen holdt inde paa Cementbanen, naar den var i Fart. For hver Start kørte Fartøjet en Snes Alen over Cementen, saa hævdede det sig støt og roligt og fløj videre i en 3—4 Alens Højde. Ved Hjælp af Staalbardunerne undgik man, at Ellehammer fløj til Søs. Selve Manøvreringen i Luften i den korte Tid Maskinen opholdt sig der — klarede Ellehammer ved en sindrig Mekanisme, der fik de store Planer til at bevæge sig. Allerede mens Ellehammer fortsatte sine Forsøg, havde hans Hjerne skabt en kraftigere Motor, der kun gjorde Maskinen 20 Pd. tungere, men fordoblede dens Maskinkraft. Samtidig med Ellehammer forsøgte den franske Tekniker Santes Dumont at flyve. Han havde rigeligt med Pengemidler og havde Teknikere til sin Raadighed. Ellehammer kom et Hestehoved før ham i Kapløbet om Titlen Europas første flyvende Mand. Hans Sejr var overbevisende, ikke mindst fordi han ikke brugte andre Midler end Motorkraft og Planer til et Luftfartøj. — Dumont derimod havde en Ballon paa sit Fartøj, saaledes at dets Bæreevne blev styrket af Ballonen. Med Stolthed sagde Ellehammer, da hans Forsøg paa Lindholm lykkedes: „Det bliver ikke fra Paris, men fra Lindholm, at det første praktisk anvendelige Luftskib bliver sendt ud i Verden“. Og han fik Ret. Ved den internationale Flyveuge i Juni 1908 fik Ellehammer Førsteprisen. Hans Maskine var den eneste, som kunde flyve, og han

fik 5000 Kr. for sin Bedrift, samtidig med at 50,000 Mennesker hyldede den danske Opfinder. Den første Flyvemaskine er Ellehammers hidtil største Bedrift, men hans Belønning derfor, ihvert Fald de materielle, er kun minimale. Paa Flyvningens Omraade har han forøvrigt eksperimenteret vidt og bredt. Han har gennemkonstrueret den Stjernemotor, der er Stamfader til de mængstjernede Motorer, der i Dag trækker Verdens bedste og hurtigste Trafikmaskiner, Hydroplaner og Monoplaner indenfor Hær og Marine. Han har ligeledes været Fader til Pontonkonstruktionen paa de moderne Flyvebaade, men har aldrig høstet Anerkendelse herfor. Under Flyvebaadens Pontoner ligger der nemlig en Staalskinne, der bevirker at Pontonen lettere slipper Vandet. — Denne Ide er ogsaa Ellehammers. — Havde jeg tilhørt et stort Land, siger Ellehammer, havde jeg maaske været en velhavende Maud i Dag, men dog er jeg ikke utilfreds med, hvad jeg har opnaaet. Som den europæiske Flyvningens Banebryder arbejder Luftpioneren Ellehammer videre paa andre og bedre Muligheder for at trafikere Æterens Kongevej Hans Maal er den lodret op- og nedgaaende Maskine, og saa nær er han ved Løsningen, at han inden længe vil bringe Offentligheden en Bombe, der er lige saa stor, maaske større end den, han lod springe paa Lindholm for 25 Aar siden. Ellehammer hævder, at Flyvningen kun er i sin Barndom. Udviklingen er gaaet for hurtigt og for ensidigt, Flyvemaskinen har ikke fulgt med Tiden; men det kan rettes endnu ved Konstruktionen af den ideelle Flyvemaskine, og det er det, Ellehammer søger at gøre. Den lille digre Mand med det graahvide Ministerskæg vil fra sit Laboratorium bringe Verden en ny teknisk Overraskelse — det mener han selv — og man plejer at kunne stole paa hans Ord.

By og Land.

Forsvarsvaaben. Pistoler med elektrisk Lyskaster og Taaregaspatroner er bragt i Handelen i Tyskland; Lyskasteren øger Træfsikkerheden, og Taaregassen gør Angriberen uskadelig.
Mattering af Ruder. En smuk Mattering faar man ved at røre Talkum ud i lys Lak og lidt Fernis. Det stryges tørt paa og duppes straks med en ny Pensel. Hermed kan man faa en Overflade, som nærmer sig matslebent Glas i Udseende.

Ved Goodtemplar Syforeningens Bortsalg blev følgende Numre udtrukne. Adgangskort: Sovekammersæt Nr. 1. Spisestuesæt Nr. 11, Pude Nr. 2. Lyserød Seddel Nr. 84 The dug, Nr. 181 Spisestuesæt. Afhentes hos Peter Staffensen.

Rø Husmandsforening

afholder Medlemsmøde og festlig Sammenkomst paa Bendtsens Sal Lørdag den 28. ds. Kl. 8.

Bestyrelsen.

Østersøbadet

BORNHOLM

afholder extraordinær Generalforsamling Mandag den 14. December Kl. 19,30 paa Hotel Allinge. Dagsorden: Vedtagelse af Lovændringer.

P. B. V.
E. M. Bech.

Brugte Laksegarn

ønskes til Laans.

Harald Jensen
ved Købmandsskolen, Gudhjem.

Frk. Damgaard

taler ved følgende Ungdomsmøder Mandag den 30. Nov. i Rutsker Forsamlingshus Kl. 7,30.

Tirsdag 1. Decbr. paa Menighedshjemmet i Allinge Kl. 7,30.

Undertegnede

flytter 1. December

fra Nørregade til Hr. Gartner Jensens Ejendom ved Havnen.

Tlf. 145. Poul Nielsen,
Autovognmand.

Skal Kakkelovnen være flot og Stuen ikke snavses, saa køber man i PRIMA blot en IBIS — og forbavses.

En Guldbrosche er tabt mellem Allinge og Vipeled. Den retsindige Finder bedes aflevere den paa Telefoncentralen.

Fikse Damesko

faas fra 6,00 i Skotojsforretningen

CENTRAL
Torvet, Allinge.

Bernhard Larsen. Tlf. 107.

Tilbud ønskes

paa Regulering af Hotel Centrals Plads. Nærmere ved Henvendelse til Stationsforst. Kofoed.

Biografen.

Søndag den 29. Kl. 4 og 8.

Svigersønnerne.

Lystspil i 7 Akter med Fyrtaarnet og Bivognen.

Husets Skræk.

Farce i 2 Akter med Ungerne.

En kraftig Hoppe

— 4 Aar, 10 Kv. 4 Tom — staar til Salg paa Tyndekullegaard, Kl.

Isl. Lammekød

af fortræffelig Kvalitet. Nye, hele, gule Kogeærter. Extragode store Flækærter Rigtig Amager Hvidkaal. Gode Spisekartofler, King Edwards. Anbefales som solide, billige Fødemidler.

Nordlandets Handelshus.

Overretssagfører

Jac. Jensen.

Inkassationer, Ejendomshandler. Dokumentskrivning, Dødsbohandling m. v.

Kontor i Allinge:

(Bogtrykker Gornitzkas Ejendom). Træffes personlig hver Fredag Kl. 11-1.

Flere nye **Kjolestoffer** er hjemkomne.

Sidste Nyheder for Efteraar og Vinter i de sædvanl. gode Kvaliteter. Der sælges til de bekendte billige Priser.

Nordlandets Handelshus.

Køb Uldtæpper hos os!

Af Prima Uld fra 5,85.
Svære Bomulds- 2,10.

Fikse mønstrede Floneltstæpper samt gode Rejseplaids.

Nordlandets Handelshus.

Vi har faaet ny Sending af

Herre-Vinterfrakker

af prima Stoffe og i ekstra solid Udførelse Priser 20-60 Kr. passende for unge og ældre Herrer.

Her er meget godt Køb for disse gode Kvaliteter.

Nordlandets Handelshus.

Vi har virkelig gode, smukke Ting at forevise af de nye Sendinger, og nu tænker vi særlig paa

Jumpers og Pullovers

til Damerne og Ungdommen. Virkelig billige Priser i

Nordlandets Handelshus.

Forlang Hasle Fodertran hos Deres Købmand eller Brugforening.

Tlf. 21. Hasle Fodertranfabrik.

HOLMBLADS SPILLEKORT.

Marckmanns Bog- og Bladhandel, Hasle.

Husk at glæde Børnene med et Brev Glansbilleder til 5 eller 10 Øre

Hjemmelavet Paalæg, Fars, Sylte, Medister- og Lungepølse.

Varm Blodbudding hver Fredag Middag.

A. Lyster, Hasle. Telefon 74.

Til alle Reparationer

af Bygninger, Udbo og Inventar har vi gode, stærke Brædder i alle Dimensioner og sælger til meget rimelige Priser. Ekstra Rabat pr. Kontant.

Nordlandets Handelshus.

I første Halvdel af December Maaned

kommer den billigste Levering af 18 pCt. Superfosfat og 40 pCt. Kaligødning til Foraarsbrug. — Rentefri Notering pr. 1. Juni 1932. Vær sæe god at afgive Ordre snarest til

Nordlandets Handelshus.

Rene, sunde Kornvarer, højere Priser.

Vi modtager gerne gode Kornvarer i Bytte for alle Slags Butiksvarer samt alle andre Indkøb i Forretningen — og lover Kunderne en god Afregning.

Nordlandets Handelshus.

Vi holder smaa Udsalgspriser

paa alle Sorter Høsekorn og Skaller. Konsulent Oluf Nielsens Høsefoderblanding anbefales.

Nordlandets Handelshus.

De rigtig fede norske Spegesild

af passende Størrelse sælges i Haandkøb, Fjerdinger og hele Tønder til meget rimelig Pris.

Nordlandets Handelshus.

Slagteriets Udsalg paa Lindeplads

anbefaler sig med fersk og røget Flæsk, Morbrad og Karbonade hjemmelavet Fars, Medister, Sylte, Leverpostej og Lungepølse. Alt i Paalæg og Konserves.

Friske Slagterivarer Onsdag og Fredag.

Johanne Hansen Tlf. 45.

Kofoed & Mortensens Byggeforretning

Ligtøj og Ligsenge. Ligkistelager. Ordning af Begravelser

Telefoner 77 og 79.

Møllers Bogbinderi

Tlf. 865. Chr. Dideriksen, Rønne. Tlf. 865

Indbinding af Bøger. — Protokolfabrik. — Papirvarer.

I. Kl. Arbejde. — Rimelige Priser. — Hurtig Levering.

Leverandør til Biblioteker, Foreninger og Øens største Forbrugere.

Al Slags Lastkørsel

samt Transport af Svin til Slagteriet besørger gerne.

Tlf. Rutsker 20 x. H. A. Jensen, Vang.

Hvorfor købe Tryksager

Indpakkingspapir og Poser

hos omrejsende Agenter, der paa Grund af

Rejseudgifter maa beregne større Avance

paa en ringere Vare, og sælger denne paa

Efterkrav og uden Garanti.

J Sornitzkas Bogtrykkeri, Allinge,

er De altid sikker paa at faa Deres Tryksager godt udført til den billigste Pris og saa vidt mulig omgaaende Levering, Telefon 74. Indpakkingspapir, Økonomruller, Konvolutter & Poser til Fabrikspris.

Briller.

Største Udvalg i moderne Briller, Brilleteuier og Læseglass hos

Conrad Hansen

URMAGER & GULDSMED.

Allinge Tlf. 140.

Lægerecept expederes omg.

Vi sender Dem Nordbornholm hver Uge!

Husk derfor paa os, naar De har et eller andet at avertere.

Efteraarsvarerne

er nu hjemkomne. Stort og smukt Udvalg, saavel i Habit- som Frakkestoffer.

De finder altid den Vare, De søger i

C. Josefsens Skræderforretning.

Tlf. Allinge 28.

BRØDRENE ANKER, HASLE

JERNSTØBERI & MASKINFABRIK.

Ajlepumper - Vandpumper - Varmtvands-Anlæg.

Ægte fin Bihonning

er til Salg a 1 Kr. pr. 1/2 kg.

Murer J. Kofoed, Allinge

Hjemmeslagtning

udføres probert.

Slagter Rømer, Allinge.

Forretningskonvolutter

sælges med Firma for kun 8 Kr. pr. Mille.

Allinge Bogtrykkeri.

Nu er Tiden inde

til at bestille

Fotografier til Julen.

Godt Lys er Betingelsen for en god Plade. Optagelser derfor bedst midt paa Dagen.

Aabent Søndage fra 10—3.

Fotograf Alfred Kjeller.

Tlf. 4.

Prima ungt

Oksekød, Kalvekød og Flæsk

faas til smaa Priser.

G. Jørgensens

Slagterforretning.

En Landraceorne

passende til Gylder og Søer, staar til Afbenyttelse paa Bridesensgaard.

Tlf. Allinge 112.

Olsker Orneforening.

